

Алеко Константинов

Що значи: „Народът ликува“

„Радостната вест като мълния пролетя по всичките, дори и най-затънтените краища на България. Цялата столица беше на крак. Всичко честно и интелигентно бързаше да стане начело на неизчислимата маса ликующ народ. Целият град е окичен със знамена. А вечерта! О, вечерта беше вълшебна. Градската градина представляваше една фантастическа феерия, обяна, буквално обяна със светлините на хиляди фенери, и всред този блясък шестуваше с музика начело цветът на столичната интелигенция със запалени факли. На лицата на всички се четеше безкрайна радост и жажда да коленичат в подножието на Трона и в блажено упоение да лицезрат Святинята, залога на нашето щастие и благоденствие... Френетически ура, изходящи от хиляди въодушевени гърла, цепенха въздуха...“

Ето как пише обикновено рабското перо, а пък ето всъщност голата истина:

Столицата представлява една окончателно обанкрутена община. Няма човек, няма буквално ни един човек, който да твърди противното. Отчаяната бедност на София (на която всякой жител е обременен с по 500 лева неизплатим общински дълг) е стигнала дотам, щото в последно време общината не е в състояние да купува по няколко тенекета газ за осветление на улиците. Общината не е в състояние да изплати за отчуждените места на бедняците, които с години наред, от сутрин до обсаждат напусто коридорите на съвета. Общината не е в състояние да си построи необходимите основни училища. Не е в състояние да плаща на учителите си, които са се слисали и положително рискуват да заспиват гладни. Не е в състояние да плаща на всичките си служачи. И освен че не е в състояние да предприеме нищо за улучшение на града, но без ежегодната помощ на правителството не би била в състояние ни един ден да функционира. Сега столицата нощно време е мрачна, само тук-там, съвсем нарядко, мига по някой полусляп фенер.

А пък снощи имаше илюминация! На гол корем пищов... Вчера по обед загърмяха внезапно топове. Между събраната да слуша музиката група, при неделната смяна на дворцовия караул, се пръсна с шепнение слухът, че сме се сдобили с ново князче, което вече нарекли Кирил княз Преславски, херцог Саксонски.

– Да му мислят Хардалци – каза с лека въздишка един господин, която беше се припекъл на слънце и мижеше на зарите, облагнат при кошето на градинската ограда. Съседите му се изсмяха.

– Татко бе, защо са го нарекли Кирил, защо не Симеон? – питаше едно момченце.

– За това, гълъбче, защото, ако го наречеха Симеон, щяхме да го смесваме със Симеона Преславски, варненския дядо владика.

По-нататък, в друга група се зачу весел разговор. Един провинциал, по всяка вероятност народен представител, казваше на своите събеседници:

– Артък сега преславците трябва да се отсрамят за тази чест ако не друго, поне Преславския балкан да му харижат.

Един декориран, с интеллигентна физиономия, заминува край край една съседна група и с приятелско подмигване казва с невисок глас съвсем непонятните за мене думи:

– Бекасите се наплодили.

Аз, като не съм ловчия, не обърнах внимание на този разговор.

Ето с какъв род ликующа възгласи се посрещаше радостната вест. Стъмни се. По прозорците на правителствените учереждения се запалиха свещи. Около Градската градина накачиха мъгливи фенери с мизерни свещици и ги запалиха. Ето, туй е то столичната илюминация. Каква подигравка с думата! Туй е то хасъл – бай Ганьо прави илюминация. Около градския съвет тръбите на военната музика запрашяха едно молдованско хоро. В дисонанс с тръбите раздаде се един печален рев – това беше френетическото ура. Няколко градски метачи и привлечените от музиката гамени разпределиха помежду си жалките остатъци от факли – последното може би движимо имущество на столичната община – и водими от музиката, предшествувана от дечурлига, тръгнаха към Александровската площад...

Никаква разлика! Никаква, брате мой, разлика от мрачната епоха. Същите факли, същите гамени, същите разгърдени, със заканителен поглед, неизвестно откъде изпъкнали тъмни личности и, за допълнение на сходството, същият Барон Георги с неизменна важност предвожда ликующия н а р о д. Същото топур-лопур на конните жандарми и паразитно същото леденеюще хладнокръвие на публиката, следяща с печална усмивка жт тротоарите мизерното шествие на факлоносците. Но да не бъдем несправедливи, има и разлика: пред овациентите едно време вървяха Илия Сакаров и Дико Йовев, а Петко Горбанов подсмърчаше отстрана завистливо, скрит в сянката, на тротоарите. Колелото се позавъртя и сега – Петко Горбанов сияе пред *народа*, а Сакаров и Йовев се гушат из къшетата. А столичното население с еднакво отвращение гледа гнусните комедии и на едните, и на другите.

И чуваш думи измежду публиката:

– Не ги е грях от Бога – казва една стара жена, – из улиците очите

ще си извадим от мрачина, нямат за газ пари, а тук взели свещи да ми палят.

– На общинските учители за хляб пари не дават, а за техните рабски факелцуги намират средства.

– Докторе, в Париж тъй ли празнуват 14 юлий?

– Господа, господа! Свещите гасят! Ха-ха-ха!

– Тук не е Бяла Слатина – обажда се една група весели студенти, – там гасят свещите, за да могат да ги палят тука.

Ликова народът, както виждате...

А в това време върху верандата на Градския съвет военната музика будеше нощта с един стар, стар, много стар турски марш.... И звуковете на този марш ме пренасяха в епохата, когато Фазлъ паша под звуковете на музиката пиеше, окръжен с раболепните чорбаджии, мастиката си и се наслаждаваше от висящите трупове на избесените нещастници...

Махнете се от мене, проклетите спомени! Сега ли ми дойдохте на ума, когато радостната вест лети по всичките, дори и най-затътените краища на България; когато цялата столица е на крак и всичко честно и интелигентно бърза да стане начело на неизчислимата маса ликующ народ. Когато целият е окичен със знамена и нощта е тъй вълшебна; когато Градската градина представлява една фантастическа феерия, обляна, буквално обляна със светлината на хиляди фенери и сред този блясък шестува с музика начело цветът на столичната интелигенция със запалени факли. Когато на челата на всички се чете безкрайна радост и жажда да коленичат в подножието на трона и в блажено упоение да лицезрат Святинята, залога за нашето щастие и благоденствие. Когато френетически ура, изходящи от хиляди въодушевени гърла, цепят въздуха...

София, 6 ноември 1895 г.

КРАЙ

Източник: Литературен клуб

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3735>]